

DIZAYNERLIK FAOLIYATIDA KOMPOZITSIYA, IJODIYLIK VA
ZAMONAVIY USLUBLARNING ROLI

Tursunkulova Maxsuda Suyarkulovna

Buxoro davlat – texnika universiteti "Yengil sanoat muhandisligi va dizayn" kafedrasi t.f.n.(PhD)

E-mail: tursunkulovamaxsuda83@gmail.ru

Raxmonova Shaxinabonu Ravshanovna

Buxoro davlat – texnika universiteti 200-25 Diz (PA) guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada dizaynerning ijodiy faoliyatida kompozitsiya qonunlari, assotsiativ fikrlash, shakl yaratishning badiiy-uslubiy tamoyillari hamda zamonaviy moda yo'nalishlari — romantik, etno va avangard uslublarining mohiyati yoritilgan. Shuningdek, hozirgi kiyim dizaynining funktsionalligi, universalligi va yangi tendensiyalar tahlil qilinadi.

Abstract: This article examines the laws of composition, associative thinking, artistic and stylistic principles of form-formation in designer work, and the essence of contemporary fashion trends—romantic, ethnic, and avant-garde. Functionality, versatility, and new trends in contemporary clothing design are analyzed.

Abstract: This article examines the laws of composition, associative thinking, artistic and stylistic principles of form creation in the designer's creative work, and the essence of modern fashion trends - romantic, ethno, and avant-garde styles. It also analyzes the functionality, versatility, and new trends of current clothing design.

KIRISH

Dizaynerlik faoliyati — san'at va fan yo'nalishlarining o'zaro birlashgan murakkab tizimidir. Zamonaviy dizayner turli sohalarga oid bilimlarni egallashi, badiiy tafakkur bilan ilmiy yondashuvni uyg'unlashtirishi zarur. Dizaynning markazida esa kompozitsiya tushunchasi turadi. Kompozitsiya badiiy asarning g'oyaviy-ijodiy asosini belgilab, shakl va mazmunning yaxlitligini ta'minlaydi.

Kompozitsiyaning mohiyati. Har qanday san'at asari chiziq, dog', rang, shakl, hajm, ritm, naqsh va kolorit kabi elementlarning ma'lum tartibda joylashuvi orqali yaratiladi. Bu elementlarning o'zaro aloqasi kompozitsiya deb ataladi. Kompozitsiya dizayner uchun fikr va g'oyani ifodalovchi asosiy vositadir.

Assotsiativ fikrlashning roli

Dizayner ijodida muhim jarayonlardan biri — assotsiativlik, ya'ni bir-biriga bevosita bog'liq bo'lmagan tushunchalar orasidan o'xshashlik yoki kontrast asosida yangi aloqa topish qobiliyatidir.

Assotsiatsiyalar:

- buyumning funksiyasini tushunishga,
- uning yangi vazifalarini aniqlashga,
- noodatiy yechimlar yaratishga yordam beradi.

Demak, assotsiativlik dizayner ijodiy tafakkurining asosiy manbaidir.

Badiiy shaklning tabiati

Badiiy shakl — ma'noni san'at qonunlari asosida ifodalovchi tashqi ko'rinish.

Shaklning ikki manbai mavjud:

1. ramz (mazmun) bilan bog'liq ma'no,
2. formal kompozitsion aloqalar, ya'ni ob'ektiv qonunlar asosida shakllanish.

Ular bir-birisiz mavjud bo'la olmaydi. Mazmun shaklni, shakl esa mazmuni kamolga yetkazadi.

Romantik uslubning xususiyatlari. Romantik uslub fantaziya, izlanish va tarixiy xotiraga asoslanadi. Unda o'tmishdagi kostyumlardan shakl, bichim va dekorativ elementlar o'zlashtiriladi. Uslubning bosh maqsadi — ayol qomatining go'zalligini, nozikligi va sezgirligini ifodalash.

Asosiy belgilar:

- X-simon siluet
 - yumshoq, mayin chiziqlar
 - drapirovkalar, volanlar, ryuşlar, bantlar, jabo
 - shifon va atlas kabi oqimli matolar
 - baland poshnali "kemacha" tufllilar
 - uzun qo'lqoplar, vualli shlyapalar, nafis taqinchoqlar
- Romantik uslub asosan kechki va bayramona liboslarda qo'llanadi.

Etno uslubi — milliy merosning zamonaviy talqini. Etno uslubi turli xalqlarning madaniy an'analari, milliy kiyimlari, naqshlari va mato texnologiyalaridan ilhomlanib yaratiladi. Unda folklor elementlari zamonaviy dizayn bilan uyg'unlashadi.

Asosiy tamoyillar:

- tabiiy matolar (ipak, paxta, adras, shoyi)
- milliy ornamentlar
- erkin siluetlar
- rang-barang kombinatsiyalar
- xalqona bezaklar va an'anaviy aksessuarlar

Etno uslubi bugungi modada madaniy identitetni ifodalovchi eng kuchli yo'nalishlardan biriga aylangan.

Avangard uslubi — yangilik va eksperiment maydoni. Avangard uslubi modaning eng jasur va radikal yo'nalishidir. U an'anaviy shakllardan voz kechib, noodatiy, eksperimental, kontseptual obrazlar yaratishga qaratilgan.

Uslubning o'ziga xos jihatlari:

- g'ayrioddiy siluetlar
- geometrik shakllar
- kontrast ranglar
- noodatiy materiallar (plastik, metal, rezina)
- funksional emas, balki san'atga yo'naltirilgan yondashuv

Avangard modaning asosiy vazifasi — yangi g'oyalarni o'rganish va jamiyat qarashlarini kengaytirishdir.

Hozirgi kiyim dizaynining xususiyatlari. Bugungi modaning markazida qulaylik, funktsionallik va universallik turadi. konstruktsiyalar soddalashtirilgan,

kiyim har qanday gavdaga mos,

forma erkin, tanaga yopis

Bu jarayonlar modaning chegarasiz rivojlanayotganini ko'rsatadi.

Xulosa

Dizaynerlik faoliyati san'at va fan uyg'unligiga asoslangan ijodiy jarayondir. Kompozitsiya, assotsiativ tafakkur va badiiy shakl dizaynerning asosiy ijodiy vositalari hisoblanadi.

Romantik, etno va avangard uslublar esa zamonaviy modaning boy uslubiy palitrasini shakllantirib, kiyim dizaynida xilma-xillik va g'oyaviy yangilikni ta'minlaydi.

Hozirgi moda esa qulaylik, funktsionallik va universallik tamoyillari asosida rivojlanib, yangi g'ibrid shakllar va innovatsion yondashuvlarni yaratmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. "Modern analysis of the properties of mixed fiber yarns" Scopus Web of Science indexed Indexed in leading databases – Scopus, Web of Science, and Inspec. Conference Committee International conference. PTLICISIWS-2022. <https://doi.org/10.1063/5.0145852> Қ.М.Холиқов С.У.Рахматова Х.Қ.Маматова

2. "Basic theory of air permeability of knitted fabric selected on the basis of mathematical model" Scopus Web of Science indexed Indexed in leading databases – Scopus, Web of Science, and Inspec. Conference Committee International conference. PTLICISIWS-2022. <https://doi.org/10.1063/5.0145851> Қ.М.Холиқов С.У.Рахматова Х.Қ.Маматова

3. Technological Specifications of Double-Layer Knit Fabrics for Sport Style Shoe Upper Based on Locally Spinning Cotton Yarn Complex Fabrics" Scopus Web of Science indexed Indexed in leading databases – Scopus, Web of Science, and Inspec. Conference

Committee International conference. PTLICISIWS-2 May, 2023.

<https://doi.org/10.1063/5.019882> Қ.М.Холиқов Х.Қ.Маматова Н.Ҳоқубжанов

4. "Пойабзал астарлиги учун ишлатиладиган материалларнинг турлари, хусусиятлари ва уларнинг афзалликларини таҳлил қилиш" "Science and Innovation" International Scientific Jurnal. 2022. Volume №4. 8.2. Issn: 2181-3337 <https://doi.org/10.5281/zenodo.6977353>. Page 269-273 Қ.М.Холиқов

5. Research of physical and mechanical indicators of the upper part of the shoe on the basis of knitted knitting tissue. "Science and Innovation" International Scientific Jurnal. 2022 Volume 1 Issue 7 uif-2022: 8.2 | Issn: 2181-3337. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7317471>. Page 866-875 Н.Н.Ёқубханов Қ.М.Холиқов

6. Ikki qatlamli trikotaj to'qimalarini tuzilishi va ishlab chiqarish texnologiyasini takomillashtirish yo'llari. Developmen of science Ilmiy jurnal ISSN: 3030-3907 Vol.3 Issue 6 May - 2025, Pages: 346-357.

7. Milliy liboslar millat ruhining ifodasi. International Interdisciplinary Research Journal World of science Development Science Education XXI Education Technology. ISSN-5 May-2025, Volume - 8, Page 23-25. Afzalova Nigina

8. Buxoro milliy liboslari - naqshlarga bog'langan tarix va san'atю International Interdisciplinary Research Journal World of science Development Science Education XXI Education Technology. ISSN-5 May-2025, Volume - 8, Page 36-38. Avezova Sitara

9. Мураккаб туқималар асосида спорт услубидаги пойабзал устлиги учун икки қатламли трикотаж туқималарини олиш технологияси. Международный современный научно-практический журнал Новости образования: Исследование в XXI веке. № 19 (100) Марта 2024 г. Часть Қ.М.Холиқов

10. Маҳаллий йигирилган пахта ҳамда полиэстер ипларидан мураккаб туқималар асосида спорт услубидаги пойабзал устлиги учун икки қатламли трикотаж туқималарининг технологик курсаткичлари таҳлили.

11. Международный современный научно-практический журнал Новости образования: Исследование в XXI веке. № 19 (100) Марта 2024 г. Часть 1.249-274ст. Қ.М.Холиқов

12. "Yangi tuzilishdagi ikki qatlamli arqoqli trikotaj to'qimalarning fizik-mexanik ko'rsatgichlari tahli"l. "Фан ва технологиялар тараққиёти". Илмий-техникавий журнал. 2022. № 7, 103-111 бет. O'ralov L.S Ohunov R.N Hamdamov H.A Xoliqov Q.M

13. Турли толалар таҳлили. "Фан ва технологиялар тараққиёти". Илмий-техникавий журнал. 2021 № 2, 202-208 бет. "Айлана игнадонли жаккард трикотаж тўқув машинасида олинган тўқимада спандекс ипининг тўқима физик механик хусусиятларига таъсири тадқиқи".

14. "Фан ва технологиялар тараққиёти". Илмий-техникавий журнал. 2022 № 7, 97-102 бет. Холиқов Қ.М Қурбонов Б.М Ёқубжонов Н.

15. Ikki qatlamli trikotaj to'qimalari tahlili. Mashinasozlik ilmiy-texnika jurnali. 2022 № (Maxsus son) web.andmiedu.uz. ISSN 2181-1539. 332-338 бет. O'ralov L.S Hamdamov H.A Xoliqov Q.M

16.Хом ашё таркиби турли вариантларда мураккаб тўқималар асосида спорт услубидаги пойабзал устлиги учун олинган икки ватламли трикотажд туқималарни физик-механик хусусиятлари таҳлил.

17. "Сўнгги илмий тадқиқотлар назарияси" Республика илмий-услубий журнал 13-март. 2024 йил. 7-жилд 3-сон, 62-80. Холиқов Қ.М

18. М.С.Турсункулова. Интернаука 2021г. Применение творческих элементов в национальном ремесле.

19. М.С Турсункулова - WORLD OF SCIENCE, 2025. Бухоро миллий либослари-нақшларга боғланган тарих ва санъат.

20. М.С Турсункулова - WORLD OF SCIENCE, 2025. Миллий либослар-миллат руҳининг ифодаси.